

УДК 37.03:316.77:101

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ЯК СКЛАДОВОЇ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ

Шевцова С.М. (м.Київ)

Анотації

У статті дається аналіз змісту освіти на проектно-діяльнісних засадах, використання перспективних педагогічних технологій, зокрема, в Ліцеї міжнародних відносин №51 в м. Києва, спрямованих на формування конкурентоздатної особистості, яка може самостійно розробляти свої життєві стратегії, використовуючи свої знання для створення та досягнення мети, зростає роль проектно-технології навчання та виховання. Метод проектів, зорієнтований на плекання особистості як творця і проектувальника свого життя, і є, без сумніву, однією із складових впровадження інтерактивного навчання та виховання і формування духовності майбутніх педагогічних кадрів.

The article gives the analysis of the content of education based on project – activity grounds, usage of prospective pedagogical technologies, at International Relations Lyceum 51 (Kyiv) in particular, aimed at forming and bringing up a competitive personality, who is capable of building his/her life strategies, using his/her knowledge to reach the goal. The method of projects, aimed at cherishing the personality as a creator and designer of his/her own life is, without any doubt, one of the components of implementation of interactive teaching and upbringing and formation of future teaching staff's spirituality.

Ключові слова

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ЛАНДШАФТ, ПРОЕКТ, ПРОЕКТУВАННЯ, КОНСТРУКТИВНІ АКТИ, ФОРМУВАННЯ ОСОБЛИВОЇ СИСТЕМИ ПРОЕКТНО-ЦІННІСНОЇ СВІДОМОСТІ, ДУХОВНО-ПРАКТИЧНА СФЕРА ЛЮДСТВА

Вступ

Актуалізація завдань проектування пов'язана зі станом сучасної цивілізації, яка маніфестує зростання соціальної небезпеки помилки і тому затверджує необхідність проектного випробування усього нового, особливо при навчанні, вихованні та формуванні духовного світу учнів, у даному випадку – Ліцею міжнародних відносин №51 м. Києва. Адже людство напередодні III тисячоліття вперше, за висловом К. Поппера, зазнало абсолютної помилки, коли неймовірні матеріальні та людські ресурси були затрачені на утопічні програми, які принципово не є здійсненими. Стало ясно, що майбутнє є предметом не зазирання (як це стверджують прихильники утопічних програм та прогностичних ілюзій), а побудування, бо воно не приходить (подібно до весни), а проектується.

Отже, альтернативою утопіям, які стали справжнім лихом ХХ століття, виступає саме наукова сила проектів як конструктивне надбання сучасної діяльності, як важливий засіб формування духовності, зокрема, майбутніх педагогічних кадрів.

Мета статті:

- проаналізувати роль і значення методу проектів, що змінює розвиток цивілізації та виховання підростаючого покоління;
- теоретично обґрунтувати важливість методу проектів як важливої складової формування духовності майбутніх вчителів;
- на прикладі діяльності Ліцею міжнародних відносин №51 м.Києва обґрунтувати нові тенденції інформаційної революції, що значно впливає на формування духовного світу особистості.

Обговорення проблеми

Поняття “проект” активно увійшло в останні роки у практику освіти. Воно виступає як в ролі ефективного методу навчання учнів, так і в якості форми організації інноваційно-розвивального освітнього середовища навчального закладу чи всієї регіональної системи освіти. Теоретико-прикладні підходи до проектної діяльності досліджуються в роботах вітчизняних та зарубіжних вчених (І. Єрмаков, І. Підласий, В. Воропаєв, В. Поздняков, В. Шапіро та ін.). Однак управління освітніми проектами залишається недослідженою проблемою, оскільки проектний менеджмент був прерогативою тих галузей наукового і практичного знання, що належали до системи матеріального виробництва. Здебільшого, проектний менеджмент використовували в будівництві під час розробки інвестиційних проектів. Відтак, застосування проектної форми в освітніх процесах, зокрема у контексті пошуку нових управлінських підходів, потребує вивчення проблеми, насамперед її генетичного походження, історично утверджених сфер застосування, аналізу сучасного стану ідеї та механізмів (методів) управління проектами (проектного менеджменту), поширених в міжнародній та вітчизняній науково-практичній діяльності. Одним із центральних завдань, що сьогодні висуває перед філософією та соціальною педагогікою суспільна практика, є розробка дієвих засобів формування життєвої компетентності учнівської молоді, вміння знайти і зберегти власне „Я” в умовах бурхливих соціальних змін, формування їхнього духовного світу. Реалізацією цього надзавдання і займається педколектив Ліцею міжнародних відносин №51 м.Києва, що передбачає виховання у підлітків і юнацтва таких умінь, навичок і якостей:

- готовність до значних зусиль і попереднього обсягу роботи для засвоєння нових знань, забезпечення фундаменту майбутніх досягнень у різних видах діяльності всупереч спокусі схопити за хвіст жар-птицю швидкісного успіху;
- готовність до рішення завдань у непередбачуваних обставинах, до виправданого ризику, гнучкості поведінки відносно можливих змін у

житті (підвищення кваліфікації, отримання нової професії, переїзду на нове місце проживання і т.і.);

- вміння розуміти інших людей і точно оцінювати їх потреби і мотивацію, адекватно емоційно відзиватися на прояви їх поведінки, не ставити себе вище за інших;

- реалістичність життєвих цілей, вибір соціально прийнятних засобів досягнення успіху. Треба знати, що заздрощі – це результат невпевненості в собі, це побоювання порівняння з іншими;

- навички самоаналізу, самоконтролю і самокритики, вміння не бути рабом власних бажань, сила волі підкорити собі деякі з них, не дозволяючи розвинути до надмірних претензій; мистецтво обходитися головним і суттєвим, мати не „більше”, а „достатньо”;

- вміння приймати рішення і відповідати за їхні наслідки, покладання відповідальності на себе, а не батьків, вчителів, товаришів, примхи долі;

- не пасивне схвалення цінностей і установок, що їх нав'язують існуючі соціальні інститути, а їх особистісно-активне осмислювання, в атмосфері плюралізму думок і світоглядних позицій;

- знання свого родоводу, історії сім'ї, і, разом з тим – свобода життєвого шляху, прагнення побудувати життя у такий спосіб, у який молоді люди самі хочуть, а не з підказки батьків;

- толерантність до різних культур, інших стилів життя (оскільки в Україні на одному географічному просторі співіснують різні ціннісні і мовно-культурні світи, було б помилкою намагання їх уніфікувати);

- набуття досвіду живого спілкування, діалогу з людьми різних професій, національностей, різного віку і поглядів;

- пошук однодумців за допомогою Інтернету та електронної пошти, які долають регалії, відстані, кордони і сприяють створенню кіберсоціуму і мережених спільнот;

- патріотизм, що поєднується з відкритістю до світу.

У науці зараз взагалі висувуються на передній план, за словами В. Гейзенберга, акти реалізації гіпотез, розумових схем та теоретичних моделей, набувають пріоритетності завдання створення об'єктів над їх споглядальним відображенням, що аж ніяк не зменшує гідності теоретичного. Річ у тім, що об'єкти сучасної науки втрачають натуральність твердих тіл макрооточення людини і виступають (на зразок квантомеханічних об'єктів) як сузір'я повних можливостей. Пізнання таких об'єктів і є актуалізацією тих чи інших ракурсів потенційного. Тому міркування шляхом конструювання стають нормативними в сучасному науковому пізнанні.

Досвід майбутньотворення та конструювання в сучасній цивілізації показав, що здійснення актів переходу від теорії до практики, від минулого до майбутнього, від потенційного до актуального, від природного до штучного потребують діяльності особливого типу. Такою діяльністю і виявляється проектування та його головне концептуальне

завдання – проект. І не випадкове проектування зараз набуває інтегрального статусу і починає конкурувати з традиційними засобами пізнання та дії, посуваючи навіть теорію як головну форму організації наукового знання. „...Сучасна наука, - пише з цього приводу Гастон Башляр, - базується на проекті. У науковому мисленні міркування суб'єкта про об'єкт завжди приймає форму проекту” [2, 3, 6].

Не менш значну роль відіграє **проектування в соціальній практиці**, духовній культурі, зокрема мистецтві. Проектування стає найважливішою характеристикою інженерної, соціологічної та художньої свідомості, основним змістом дизайну, організації матеріального середовища людини. Висуваються навіть ідеї про проєктивний стан культури в цілому (К. Кантор, В. Сидоренко та ін.), про здійснимість у проєктній мові найвизначніших задумів цивілізації як такої [5, 14].

Якщо утопія є породженням вільної, необмеженої фантазії, то експеримент спирається на експериментально вивірену уяву. Якщо утопія завжди є результатом стану, коли зі сферою уявного поводяться як з галуззю реального, то проект, навпаки, зорієнтований на здобуття реальності як предмета творіння і конструювання.

Ідея „рукотворного майбутнього” потребує також розрізнення понять проекту та долі. Стає очевидним, що майбутнє не тільки і не стільки доля, скільки шлях здійснення учнівських очікувань. Не майбутнє приходить до молодшої людини як доля, а юнак чи дівчина приходять до майбутнього як здійснення своїх цілей, ідеалів, проєктів. У цьому відношенні процес відрізняється від долі тим, що в ньому конфлікт між актуальною реальністю та принадністю майбутнього розв'язується усвідомленням шляхів перетворення теперішнього в прийдешнє, тоді як доля лише констатує неминучість майбутнього.

Зрозуміло, **проект та проектування не** є витвором лише нашого часу. Вони були притаманні людині як творчо-діяльній істоті завжди, але не в тому спеціально відокремленому, автономізованому вигляді, в якому проект та проектування постають зараз.

Проблема перетворення механізмів теперішнього в майбутнє не сходила з порядку денного людських цивілізацій. Проте ці механізми розумілись як сакральні, як притаманні божій силі. І тільки з епохи Ренесансу, коли вперше стали будувати в містах годинникові вежі, час експропріюється у Бога і стає аспектом людської діяльності. При цьому діяльність не диференціюється ще настільки, щоб такі її компоненти, як цілепокладання, планування, прогнозування, проектування, виступали самостійно. Вони ще інтегровані в загальну характеристику мислимої масовості, пов'язаної з одержанням очікуваного результату, з планом, що „як закон визначає спосіб та характер його дій”. Поняття проекту тут ще не використовувалось, хоч вже і позначались феномени, які пізніше будуть пов'язані з проектуванням.

Можна, проте, стверджувати, що гносеологічний аналіз актів **конструювання та теоретико-пізнавальних засобів**, за допомогою яких будується феномен проекту, був проведений у XVIII ст. І. Кантом. Він вперше показав, що між емпіричною та теоретичною діяльністю виступає творча сила продуктивної уяви, яка опосередковує ці когнітивні сфери актами конструктивізації. Звідси він зробив висновок про евристичну роль структур, креслень, схем, що мають гідність інтуїтивних чинників трансформації емпіричного в абстрактно-теоретичне й навпаки.

Конструктивні акти, котрі завдяки своїй теоретико-практичній подвійності поєднують теорію та практику, виявляють діяльну основу всього пізнавального процесу. Тим самим забезпечуються гносеологічні умови проектування як істотного стану сучасної науково-технічної діяльності.

Зараз центральне місце проектування та феномена проекту обґрунтовують процеси „**практизації**” теоретичних розробок, заповнення гносеологічного інтервалу між теорією та практикою інтегрованою практико-теоретичною діяльністю. Адже наука стала перетворюватись у специфічний різновид техніки, а техніка набувати статус експериментальної науки. З виникненням „машинного мислення” та робототехніки з’явилися інформаційні технології, які мають маргінальний щодо теорії та практики характер. Так само конститується і статус обчислювальної математики, інженерних розрахунків, конструкторських розробок та цільового планування управлінською діяльністю. Особливим різновидом практично-теоретичної діяльності стали так звані технічні теорії чи концептуальні побудови технічної діяльності (на зразок теорії електричних ланцюгів, теорії зв’язку, автоматичного регулювання, теорії сталості, теорії коливань чи теорії подібності) [5].

Розвиток проміжної між теорією та практикою діяльності по-новому поставив питання про їх співвідношення. Воно почало розглядатись вже не як зв’язок автономних сфер теоретичного та практичного (бо межа між ними стала відносною), а під кутом зору взаємодії фундаментальних та прикладних досліджень. Сенс такої постановки питання полягає в тому, що прикладні розробки можуть бути теоретичними (як, наприклад, обчислювальна математика), а фундаментальні – практичними (як про це свідчить космонавтика). Тобто тут йдеться про взаємоперехід теорії і практики в ракурсі процедурно-перетворюючої, конструктивної діяльності (прикладні дослідження) та виробництва знання про об’єктивні закономірності, котрі цю діяльність уможливають (фундаментальні розробки) незалежно від їх пов’язаності з абстрактними чи конкретними засобами пізнання.

Такий погляд став можливий тому, що в межах „практизації” знання, розкриття теоретичного аспекту практики виявило в наш час зворотні явища посилення дійових аспектів теорії. У цьому зв’язку знаходиться, наприклад, розвиток „мисленнєвого експерименту”, імітаційного моделювання, операціоналізації теоретичних конструктів та

актуалізації такого компоненту теорії, як аплікація, котра поряд з дедуктивною схемою та інтерпретацією стала структурно-утворюючим чинником теоретичних систем [4].

Особливого значення набули **методологічні функції теорії**, її здатність перетворюватись в метод. Така здатність завжди була притаманна теоріям. Наприклад, теоретичний аналіз періодичного закону Менделєєва поставав водночас і як метод прогнозування та відкриття нових хімічних елементів. Але в сучасних умовах ця методологічна функція теорії набула специфічного формоутворення у вигляді програм, алгоритмів та комп'ютерних моделей змісту певних теоретичних систем. Більш того, формування в наш час складної, багатокomпонентної та багатокатегоріальної діяльності потребувало розробки режимів роботи певних моделей, їх поведінки та умов ефективності, що викликало (окрім розробки програмування) появу сценаріїв функціонування теорії та її моделей.

Застосування процедур формалізації теоретичних систем наперекір, здавалось би, їх відчуженню від сфери емпіричного, насправді сприяло виникненню алгоритмічних, керуючих теорій (на зразок теорії синтезу дедуктивних автоматів). А це означало безпосереднє перетворення теоретичного знання в процедури реалізації певних програм.

Проте поширення алгоритмічних теорій та комп'ютерних сценаріїв і програм функціонування теоретичних систем виявило ліміти евристичних можливостей традиційних теорій як головних форм організації наукового знання. Традиційна теорія вже не може справитись з тим масивом інформації, яку потребує інтелектуальний аналіз сучасної наукової практики. Тому теорії вміщують в контекст певних комп'ютерних програм, які вбудовані в так звані інтелектуальні системи типу „людина – програма – комп'ютери”, зорієнтовані на реалізацію певних проектів.

Сучасна теорія як форма організації наукового знання починає все більш органічно поєднуватись з проектом, а проект забезпечувати методологію практичної діяльності. У цьому зв'язку методологічні функції проекту виявляються ширшими, ніж конструктивне завдання теорії чи теоретичні підвалини практики. Адже проект будується за алгоритмами практики, а функціонує у вигляді теоретичної побудови.

У широкому розумінні проект окреслює теоретичні обрії функціонування самого „третього світу”, тобто духовно-практичного середовища людини, що включає в себе техніку, культуру і об'єктивоване знання. Цей світ завжди існував з виникненням людини, але зараз він набуває проектної форми сконструйованого буття, яке починає претендувати на чільне місце в людському космосі. Інакше кажучи, проектне буття стає агресивним відносно природного світу, про що, зокрема, свідчить екологічна криза сучасності.

Якщо раніш духовно-практична сфера людства співіснувала зі світом природи, то зараз виникає небезпека її протистояння природному буттю. Ще ніколи в історії людство не відривалось від своєї земної коліски, як це відбувається з початком ери космічних польотів, ніколи не втручалось у першоджерела живого в такій мірі, в якій це сталося з оволодінням генетичним кодом, що відкриває можливість управління біологічною еволюцією. Ніколи ще людина не володіла такою космічною силою, як термоядерна енергія, що здатна знищити планету, і ніколи людська допитливість не торкалась інтимних механізмів функціонування розуму, як це сталося зі створенням машинного інтелекту. Усі ці процеси потребують осмислення самого феномену штучного буття, засобів його конструювання, особливо в той період, коли проектування набуває універсального статусу.

У завдання проекту входить забезпечення режиму ефективності та оптимальності функціонування рукотворної сфери діяльності, піднесення рівня організованості „третього світу”, штучного універсуму взагалі. У такому розумінні проект маніфестує неподільність прикладних та стратегічних задач, теоретико-аналітичних і конструктивно-синтетичних актів. Він є основою формою ідеології продуктивно-реалізуючих рішень, яка обіймає ідеї, програми та гіпотетичні моделі конституювання виробів і зразків.

Проект є умовою та гарантом реалізації певної системи вимірів і критеріїв конструктивної діяльності. До них належать оцінки на врахування перспективних потреб, на технологічність і реалізованість завдань, їх економічну ефективність, соціально-екологічну доцільність та керованість, надійність та оптимальність засобів. Відповідно до цього, проект та проектування включають в себе ціннісно-оціночну фазу свого здійснення.

Проект завжди ставить у відповідність структуру та функцію майбутнього виробу. Але саме проектування може мати як морфологічну цілеспрямованість (це було характерно для докомп'ютерної епохи), так і функціональне виповнення за допомогою імітаційного моделювання.

Проект поєднує теорію з конструктивною діяльністю, технічними процедурами. В останньому випадку він перекладає теоретичні схеми на мову обчислювально-інженерних дій. Проект розраховує співвідношення цілей, перспектив, можливих результатів, структури затрат, терміну, організаційних заходів та управлінських структур. Тому він поєднує логіко-гносеологічні та соціальні аспекти.

Відповідно, за своєю будовою проект включає в себе такі компоненти:

1) предиктор (комплекс умов розв'язання певного класу проблем, настановчо-нормативний опис із смислу та „дерево цілей”);

2) структурно-номологічну схему та її епістемічну карту (чи то у вигляді теорії або окремих теоретичних орієнтирів, чи то у вигляді програмних настанов);

3) проектор чи формоутворювач (ієрархізована система поетапних дій);

4) варіативне поле можливих реалізацій з блоками контролю та оцінки;

Предиктор характеризує повний предметний процес (чи процес-оригінал), що є джерелом проблемних ситуацій та виявляє ступені свободи в оперуванні можливостями їх розв'язання. Він фіксує вихідний стан світу завдань проекту, критерії їх осмисленості, містить опис наявних засобів, типу побудов та міркувань, передбачає вибір розрахунків значень умов, оцінки забезпечення цілей ресурсами.

Структурно-номологічна схема репрезентує свого роду „квазіонтологію” проекту, ті закономірності та закони, які дозволяють оперувати ідеальними об'єктами на зразок реальних. В ній „засоби аналітичного дослідження ідеальних об'єктів представлені системою теоретичних конструктів, які в онтологічній формі фіксують зв'язок предметного змісту з математичним апаратом теорії [14, с.67]. Структурно-номологічна схема визначає режим проектування, його процесні показники, ліміти застосування теоретичних ідеалізацій. Вона задає систему вимірюваних ситуацій, розкриває прогностно-аналітичний потенціал моделей реалізації проекту.

Проектор чи формоутворювач є процедурно-алгоритмічною частиною проекту, що становить механізм його здійснення, сферу поєднання інформаційних та предметно-діяльнісних технологій, які визначають реалізованість проектування. Він задає певні операції та фіксує чекання, які пов'язані з переходом їх у результат. Проектор пов'язує порядок операцій із термінами виконання проекту, ресурсами та організаційними заходами, розподіленням функцій управління та виконавчими актами.

І, нарешті, варіативне поле можливих реалізацій виступає як множина варіантів здійснення проектування. Оскільки у випадку технічних чи інших матеріалізованих різновидів проектування вони виступають у режимі конкуренції та альтернативного вибору, варіативне поле проекту передбачає показники ефективності практичного застосування та інші ціннісні критерії (чи критерії якості проекту). Ступінь відповідності цим показникам та критеріям певних варіантів (тобто міра їх здійснення) можна вважати конкретними значеннями вимірів якості проекту.

Оцінка альтернативних варіантів проекту – складна справа. Внаслідок обмежень людської діяльності між конкретними значеннями різних вимірів якості проекту (його ціннісними оцінками) можуть виникати суперечності. Тому варіативне поле проекту неминуче утворює дві області – зону узгоджених вимірів якості і зону проектних суперечностей (так звану зону Парето). Наприклад, значення вимірів ефективності та надійності можуть не узгоджуватись з конкретними значеннями вимірів

економічності та екологічності, а конкретні значення вимірів реалізованості та технологічності можуть суперечити вимірам соціальної доцільності чи простоти.

Отже, в одних випадках усі конкретні значення якості проекту можна узгоджено покращити, а в інших – покращення одного значення неодмінно веде до погіршення іншого, тобто зона суперечностей залишається нездоланною. Проте зустрічаються і проекти, в яких зона Парето може бути істотно звужена чи навіть усунена за рахунок використання математичних методів оптимізації, побудови системи шкал оцінки важливості кожного з конкретних критеріїв якості проекту, згортання окремих критеріїв в узагальнений, головний критерій та переведення інших критеріїв якості проекту в другорядні. Але такий спосіб оцінки Парето-оптимального варіанту проекту може призвести до вибору не зовсім довершеного чи навіть просто поганого проекту [6].

Проект є систематичною формою організації діяльності у взаємозв'язку її теоретичних та практичних аспектів. У цьому відношенні він може мати як теоретико-процедурний, так і інформаційно-технологічний різновид. Але загалом, проект – це операційна система, що характеризує конструктивний процес творіння штучної реальності, актуалізації потенційної сфери буття з точки зору сполучення номологічних вимог (законів) з цільовими та цілісно-нормативними структурами дії. При цьому (у технологічному ракурсі) під цільовими структурами маються на увазі планові та програмні настанови, а під ціннісно-нормативними – соціальні виміри проекту та показники ефективності, оптимальності, реалізованості тощо.

Розкриття в сучасній практиці синтетичної природи проектування та феномена проекту, розширення сфер інженерно-конструкторської та комп'ютерно-програмної раціональності сприяло універсалізації проектного підходу. Проектування стало перетворюватись на інтегральну форму, що обіймає не тільки науку (у варіанті дизайну) і завершення історичного поступу (у вигляді програмного буття, що пов'язує технологію з долею людини). На цьому ґрунті поширились страхітливі своїм антигуманізмом проекти побудови майбутнього суспільства під „механічними небесами”, в якому душа замінюється інформаційною програмою, фантазія та мрія – проектною свідомістю. До таких проектів майбутнього належать, наприклад, система „практотопії” (А. Тоффлера), „міф машини” (Л. Мемфільда), „технологічної республіки” (Дж. Бурстін) та „комп'ютерної демократії” (Д. Мур), містичного „технату” (А. Маравалля) та універсальний проект єднання Бога, Універсума і машини (Тейяр де Шардена) [15].

Формування особливої системи проектно-ціннісної свідомості, що було спричинено універсалізацією проектного підходу, характеризується зближенням технології та містичного прозріння перспективи, пророчого зазирання в інформаційні програми майбутнього. Адже і містичне бачення, і технологічні програми сходяться в тому, що трансцендують

можливе буття – одне через фантазію, інші – через проектування. Але в обох випадках виникає нестандартна ситуація, коли те, що приймається за реальність, стає реальним за наслідками (так звана аксіома Томаса).

У такому світі потенційного зникає брехня, бо в ньому діє продукуюча сила проекту чи віри, яка стирає грані між утопічним та реальним. Саме це мав на увазі М. Бердяєв, коли висловлював думку, що найстрашніша особливість утопії полягає в тому, що вона легко здійснюється.

Продуктивна уява задає особливу сферу трансцендентного погляду. А в ній, як підкреслює американський есеїст О. Геніс, мають місце незвичайні правила: „Виявляючи брехню, ми не наближаємось до правди, проте і помножуючи брехню, не віддаляємось від істини. Складання та віднімання в однаковій мірі беруть участь у процесі вироблення вигаданих світів” [3, 211].

Завдяки цьому широкому спектрові перспектив штучного світу в історичному універсамі людської діяльності стає можливим неможливе – проектування історії, коли їй надається якась місія. Саме в такий спосіб (як наявне виявило панування проектно-ціннісної свідомості) в ретроспективі історії склалися два універсальних проекти її здійснення. Спочатку, як формулює цю обставину російський дослідник К. Кантор, історія визначалась смислами першого парадигмального проекту – християнства, що зробило можливим і необхідним створення другого парадигмального проекту всесвітньої історії – марксизму [4, 85].

Висновки

Отже, основні проблеми у проекті подані у формі пропозицій до органів законодавчої та виконавчої влади, зокрема, це надання статусу “вчитель-дослідник” тим освітянам, які здійснюють інноваційну педагогічну діяльність, з їх подальшою матеріальною підтримкою; цільове фінансування інноваційного напрямку діяльності в системі освіти регіону. Відтак, управління освітніми проектами на регіональному рівні сприяє концентрації зусиль потенційно здатних до творчої пошукової діяльності освітян для прориву на стратегічно важливих напрямках і лицейної освіти. **Інтегральна модель робить акцент на формуванні „нової” людини**, що здійснює моральні стимули праці та норми християнського вжитку, свого роду „демократію співучасті”. Ця „нова особистість” як майбутній вчитель згодом і буде втілювати надіндивідуальну свідомість людства. У такому розумінні перед педагогами ставиться завдання втілювати в життя ідею людства, тобто духовно довершувати сучасну особистість завдяки нових інноваційних проектних можливостей.

Перспективи подальших досліджень:

- формування концепції формування духовності майбутніх педагогічних кадрів;

- шляхи і напрями удосконалення теоретико-методологічних засад аналізу методу проектів як складової формування духовності майбутніх педагогічних кадрів.

Джерела

1. Аквинский Ф. Сумма теологии // Антология мировой философии – М., 1969.-С.32.
2. Башляр Г. Новый рационализм. – М., 1987.-С.6.
3. Генис А. Границы и метаморфозы // Знамя. – 1996. - №12.-С.12.
4. Кантор К. Два проекта всемирной истории // Вопр. философии. – 1990. – №2.-С.11.
5. Кантор К. Опыт социально-философского объяснения проектных возможностей дизайна // Вопр. философии. – 1981. - №11.-С.21.
6. Костюк П. Изменяющиеся системы. – М., 1993.-С.15.
7. Крымский С. Научное знание и принципы его трансформации. – К., 1974.-С.8.
8. Маркс К., Энгельс Ф. Из ранних произведений. – М., 1956.-С.14.
9. Розин В. Проектирование как объект исследования // Вопр. философии. – 1984. - №10.-С.23.
10. Саймон Г. Наука об искусственном. – М., 1972.-С.10.
11. Сидоренко В. Генезис проектной культуры // Вопр. философии. – 1984. - №10.-С.17.
12. Симоненко О. Методологические особенности теоретического технического значения // Вопр. философии. – 1988. - №5.-С.21.
13. Утопия и утопическое мышление. – М., 1991.-31.

Стаття надійшла 29.09.2009р.